

27.10.2023

Lausunto VN/24836/2023: valtioneuvoston asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen muuttamisesta.

Allergia-, iho- ja astmaliitto pitää esitettyjä asiakasmaksujen tasokorotuksia kohtuuttomina. Lisäksi esityksessä neljään kertaan esitetty väite, että korotukset eivät muodostuisi kohtuuttoman suureksi kenenkään asiakkaan kannalta, on perusteeton.

Hallitus on korottamassa myös lääkekattoa sekä tekemässä muita pienituloisiin kohdentuvia heikennyksiä. Pitkäaikaissairaat ja vammaiset eivät itse valitse sairauttaan tai vammaisuuttaan. Neljän pitkäaikaissairaita edustavan järjestön vuonna 2018 tekemän kyselyn (n = 1 898) mukaan 36 prosenttia vastaajista koki pitkäaikaissairauksista koituvat kustannukset melko tai erittäin suurena rasitteena. Erittäin suurena rasitteena kustannukset koki 8 prosenttia. Asiakasmaksujen lisäksi pitkäaikaissairaalle tulee kustannuksia matkoista terveydenhuoltoon sekä korvattavista että muista välttämättömistä mutta ei-korvattavista lääkkeistä. Sairastaminen aiheuttaa myös muita välillisiä kustannuksia.

On lyhytnäköistä kasvattaa pitkäaikaissairaiden ja vammaisten kustannustaakkaa. Järjestöjen kyselyn mukaan viidennes vastaajista on joutunut tinkimään muista välttämättömistä menoista, kuten ruoasta, asiakasmaksujen vuoksi. Joka kymmenes on siirtänyt menemistä sosiaali- tai terveydenhuoltoon. Lääkkeiden kalliin hinnan vuoksi joku neljäs on siirtänyt lääkkeen hankkimista korkeiden lääkekustannusten vuoksi.

Vuonna 2022 noin puoli miljoonaa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksua oli ulosotossa.

Jotta pääsy sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin olisi mahdollisimman yhdenvertainen, tulisi pienituloisten kohdalla toteuttaa aidosti asiakasmaksulain 11 § mahdollistamaa maksun perimättä jättämistä tai alentamista. Asiakasmaksuja määrätessä tulisi arvioida asiakkaan maksukyky pykälässä esitetyllä perusteella: ”määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista.” Velvoite tulisi kohdentaa myös muihin kuin henkilön maksukyvyyn mukaan määräytyviin maksuihin.

Allergia-, iho- ja astmaliitto on aidosti huolissaan pitkäaikaissairaiden toimeentuloa heikentävistä uudistuksista. Julkisen talouden sopeutus tulee toteuttaa muulla tavoin kuin kohdentamalla sopeutusta jo valmiiksi pienituloisiin ihmisiin.

Risto Heikkinen
erityisasiantuntija

Paula Hellemaa
toiminnanjohtaja